

WARE GASTVRIENDSCHAP

Jezus werd uitgenodigd voor een maaltijd in het huis van een vooraanstaande Farizeeër. Het tafelgezelschap bestond uit andere Farizeeën en Schriftgeleerden. Jezus merkte op dat de gasten de ereplaatsen voor zichzelf kozen. In plaats van ertoe bij te dragen dat de tafelconversatie aangenaam zou verlopen, begint hij eerst zijn medegasten, vervolgens de gastheer de les te lezen. Tegen zijn medegasten zegt hij: zoek niet de voornaamste plaats. En de gastheer krijgt te horen: nodig niet alleen maar je vriendjes en je rijke bureu uit.

De gasten

Het is ondenkbaar dat Jezus door zo op te treden de maaltijd wilde bederven. Het verhaal is dan ook niet zozeer het verslag van een historisch voorval uit het leven van Jezus, als wel een les voor degenen die naar dit evangelie luisteren. Het gezelschap waar Jezus was terecht gekomen bestond uit vrome mannen, die precies wisten hoe het moest, en die zich precies aan de voorschriften hielden. Daarom stonden ze in aanzien en hadden ze gezag. Ze genoten van hun positie en verlangden met eerbied benaderd te worden. Bij Mattheüs lezen we het oordeel van Jezus: *ze verlangen een ereplaats bij feestmaaltijden en in synagogen, en hechten eraan op het marktplein eerbiedig te worden begroet en door de mensen rabbi te worden genoemd (23:6-7).*

Maar het waren niet alleen de Farizeeën die uit waren op de beste plaatsen, ook Jezus' eerste en naaste volgelingen, de apostelen, zaten graag eerste rang: nog tijdens het laatste avondmaal waren ze aan het bekvechten, wie van hen de belangrijkste was (Lc. 22: 24). Jezus heeft niet alleen de Farizeeën op het oog, maar ook zijn eigen volgelingen.

Jezus gaat in op de menselijke, al te menselijke, gedragswijze om de beste plaats te willen hebben. Hij gebruikt hierbij een menselijk-verstandig argument: zoek niet meteen de beste plaats uit, want het zou wel eens kunnen zijn dat je deze plaats zult moeten afstaan aan iemand die belangrijker is (belangrijke personen komen graag net op het nippertje of gewoon te laat). Ga liever op een mindere plaats zitten. Dan heb je kans dat je uitgenodigd wordt om hogerop te gaan. Dit is een slimme handelwijze, die niets met echte eenvoud of nederigheid te maken hoeft te hebben. Het kan schijnnederigheid zijn. Eigenlijk is hier sprake van een gewone etiquetteregel. Jezus staat met zijn advies in de traditie van Israëls wijzen. Zo lezen we in het boek der Spreuken (25: 6-7):

ga niet op de plaats van een voornaam persoon staan.

Het is beter dat de koning je naar voren roept

dan dat hij je plaats laat maken voor een edelman.

Maar Jezus spreekt niet alleen als een wijsheidsleraar, maar ook als profeet, iemand die de dingen ziet vanuit Gods perspectief. Van een profane, verstandige regel maakt Jezus een religieuze les. In de gelijkenis die hij zijn tafelenoten voorhoudt laat hij het woord 'bruiloft' vallen: *Wanneer u door iemand wordt uitgenodigd voor een bruiloft, kies dan niet de ereplaats...* Bij het woord 'bruiloft' moeten we de oren spitsten. Het verwijst naar de verhouding tussen God en zijn volk, die vaak als een huwelijksrelatie wordt gezien: God en zijn mensen zijn met elkaar getrouwd. God is de bruidegom, zijn volk is de bruid.

Waar God de ene partij is, past de andere partij geen zweem van eigendunk. De parabel eindigt met de woorden: *Want wie zichzelf verhoogt zal worden vernederd, en wie zichzelf vernedert zal worden verhoogd.* Dat 'zichzelf vernederen' moet je verstaan als: tegenover God je plaats weten, met open handen vóór Hem staan,

ontvangend, je een gast weten aan wie het allemaal wordt voorgeschoteld en die er niet voor hoeft te betalen, ontvangend om niet, wetend dat God jou waardeert en eerbiedigt.

In onze samenleving krijgen de machtigen en de rijken de beste plaatsen. Maar in het rijk Gods heersen andere maatstaven, daar zijn geen ereplaatsen, want voor God is iedereen eerbiedwaardig, want ieder is geschapen naar Gods beeld.

De gastheer

Na de gasten komt ook de gastheer aan de beurt. Ook hier eerst de observatie van hoe het in het gewone leven kan gaan: je nodigt mensen uit die je leuk vindt, en mensen van wie je ook voor jezelf iets verwacht. Ook hier gaat het niet alleen om de gastheer die Jezus had uitgenodigd, maar ook om actuele situaties in de vroegste christengemeenten. De gastheer die alleen maar belangrijke mensen uitnodigt, mensen van zijn soort, doet denken aan de bijeenkomsten waar Jacobus over schrijft: de rijk geklede man krijgt een ereplaats, terwijl de arme op de grond mag zitten (Jac. 2:3). Bij Paulus lezen we van maaltijden van christenen waarbij sommigen zo arm zijn dat zij hongerlijden en anderen zo rijk dat zij er dronken van worden (1 Kor. 11:21).

Nu is het helemaal niet verkeerd om je vrienden uit te nodigen. En natuurlijk is er sprake van wederkerigheid, van geven en ontvangen. Dat hoort bij vriendschap. Maar Jezus wil hier de nadruk leggen op de dimensie van het geven. Het moet een echt geven zijn, en niet een calculerende, berekenende gastvrijheid, geen *do ut des*. In het laatste geval zit je in een kringetje waar je niet uitkomt, je komt niet verder. Er gebeurt pas iets nieuws, wanneer je de kring uitbreidt met mensen aan wie je echt kunt geven, zonder iets terug te krijgen, althans niet op het vlak van het *do ut des*. Dan pas komt er een nieuwe, goddelijke dimensie in de gastvrijheid. Geen rijke burens, zegt het evangelie, maar armen, gebrekkigen, kreupelen en blinden.

Er is een samenhang tussen wat Jezus zegt over de gasten en wat hij over de gastheer te berde brengt. Wij worden opgeroepen om beide in ons te verenigen: gast en gastheer. We zijn gast wanneer we uit Gods hand weten te ontvangen. We zijn gastheer of gastvrouw, wanneer we geven, niet uit berekening, maar om niet. Dit kunnen wij, omdat wij zelf om niet hebben ontvangen. Het een hangt met het ander samen. Wie weet dat hij tegenover God met open en ontvangende handen dient te staan, weet ook hoe hij tegenover anderen moet staan: met geopende, gevende handen.